

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Припутень Анжели Миколаївни

на тему «Розробка та оцінка ефективності програми фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта», представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 22 – Охорона здоров'я

за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія

Актуальність теми дисертації. Синдром цервікалгії невинно зростає серед працездатного населення. В першу чергу це пов'язане з частим використанням гаджетів, ноутбуків, гіподинамією, переохолодженням та стресами. На гострій та підгострій стадії пацієнти відзначають виражені больові відчуття, обмеження рухливості у шийному відділі хребта, підвищений м'язів тонус та зниження якості життя. Через постійну дію провокуючих факторів, порушення ергономічних норм, синдром часто має рецидивуючий характер. Поява на теренах України сучасного документу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та його впровадження в застосування закладів охорони здоров'я, дав поштовх до його застосування у програмі фізичної терапії для осіб з даною патологією. Орієнтація на МКФ при побудові програми фізичної терапії уможлиблює формулювання індивідуальних коротко- та довгострокових цілей ще на етапі обстеження пацієнта, а також дозволяє планувати та здійснювати втручання за умов застосування принципу біопсихосоціального підходу у фізичній терапії.

Незважаючи на використання у практиці неврології різних відновлювальних методів і програм, виявлено відсутність обґрунтованого та системного підходу під час фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта, який би включав застосування МКФ для постановки реабілітаційного діагнозу хворих та деталізацію проблем на рівні структури, функції, діяльності та участі, які б враховувались при розробці індивідуальної програми відновлення. Попри значну кількість комплексних програм фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією, проблема покращення якості їхнього життя, з урахуванням факторів, які її погіршують, залученням складових МКФ, залишається недостатньо дослідженою, що і окреслило мету і завдання роботи автора.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

- вперше розроблена авторська програма фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта на гострому,

підгострому та довготривалому періодах, підібрані засоби втручання з урахуванням ступеня функціональних порушень хворого;

- вперше доведено відповідність складових запропонованої програми фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта, що ґрунтуються на базових принципах МКФ;

- вперше науково обґрунтовано та розроблено технологію реабілітаційного втручання, з використанням фізичної терапії відповідно до доменів МКФ та з урахуванням чинників, що впливають на якість життя осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта;

- вперше застосовували індивідуальний підхід, щодо вибору застосування авторської програми фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта з урахування гострого, підгострого та довготривалого періодів з акцентом на постізометричну релаксацію, кінезіотейпування, міофасціальний реліз та фізичні вправи;

- проаналізовані анатомічні та функціональні особливості шийного відділу хребта у осіб працездатного віку з цервікалгією, що відкрило можливості для розробки авторської програми фізичної терапії;

- уточнено та конкретизовано категорійний профіль за МКФ для осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта, узагальнений діагностичний інструмент відповідно до доменів МКФ (структури, функції, діяльності та участі);

- клінічно доведено позитивний вплив кінезіологічного тейпування у поєднанні зі спеціальними вправами на осіб працездатного віку з цервікалгією на гострому періоді;

- клінічно обґрунтована роль психоемоційного стану, мотивації, інтересів та потреб у відновленні якості життя осіб працездатного віку з цервікалгією.

Достовірність наукових результатів дисертації та їх математична обробка виконувалась із застосуванням прикладної програми Statistica 14.0.1(2022) та IBM SPSS Statistics SPSS 27 – 2019.

Наукові дослідження були виконані відповідно до ініціативної науково-дослідної роботи кафедри біобезпеки і здоров'я людини КПІ ім. Ігоря Сікорського № 0117 У 002938 «Розробка технологій фізичної терапії та технічних засобів її здійснення» з 10.2020 р. по 01.2024 р. під керівництвом д.м.н., проф. Куріло С.М..

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання - науково обґрунтувати, розробити та оцінити ефективність авторської програми фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта, спрямовану на відновлення функціонального стану опорно-рухового апарату, функціональних можливостей, фізичної активності та якості життя пацієнтів виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Припутень А.М. повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 227 - Фізична терапія,

ерготерапія та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми Фізична терапія, ерготерапія.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям фізична терапія, ерготерапія.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Припутень Анжели Миколаївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою.

Дисертація складається з шести розділів, що послідовно представляють результати даної роботи. Структура представлення викладених даних дає можливість іншим дослідникам зрозуміти крок за кроком послідовність етапів проведених досліджень. Графічний матеріал, який представлений в роботі, так і загальноприйнятими ілюстраціями, подає матеріал зручно та стисло.

Дисертація складається з вступу, 6 розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації 160 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження враховуючи епідеміологію синдрому цервікалгії. Визначено необхідність розробки авторської програми фізичної терапії для осіб з синдромом цервікалгії. Визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну одержаних результатів дисертації та практичне значення роботи, особистий внесок здобувачки, апробацію результатів дослідження, структуру дисертації.

У першому розділі проведено теоретичний аналіз науково-методичної літератури. Здобувач окреслив основні етапи розвитку наукової думки за проблемою дисертаційного дослідження, висвітлив роботи попередників, акцентувавши увагу на тих питаннях, які залишилися не вирішеними, що власне визначило наукову та практичну значущість представленої дисертації. Репрезентовано дані про соціально-економічне значення фізичної терапії осіб працездатного віку з синдромом цервікалгії. Проаналізовано фактори, які впливають на появу даної патології та наведені симптоми. Аналіз літературних джерел дозволив автору обґрунтовано сформулювати робочу гіпотезу дослідження, правильно визначити мету й завдання, необхідність пошуку нових методик та засобів фізичної терапії для покращення рухової функції, підвищення рівня функціонування, активності повсякденного життя та участі в соціальних ситуаціях, покращити якість життя осіб з синдромом цервікалгії, що підтвердило необхідність розробки комплексної програми фізичної терапії для зазначеної категорії пацієнтів.

У другому розділі представлено доцільність методів дослідження, які обрано відповідно до порушень, які виражені в осіб з синдромом цервікалгії. У роботі були використані такі методи: аналіз спеціальної науково-методичної

літератури; гоніометрія, мануально-м'язове тестування, візуально-аналогова шкала болю (VAS), для деталізації больових відчуттів, їх впливу на організм – опитувальник Мак Гілла (MPQ), опитувальник MOS SF 36 (Medical Outcomes Short Form 36) для оцінки якості життя; опитувальник Бека для аналізу та оцінки рівня тривожності; оцінка обмежень діяльності та участі проводилась за Канадським опитувальником виконання діяльності (Canadian occupational performance measure). Для визначення набору категорій, кодування показників стану осіб працездатного віку з цервікалгією та побудови профілю використовували МКФ. Отримані матеріали були оброблені математико-статистичними методами. Представлено організацію дослідження.

У третьому розділі дисертації представлено результати аналізу дослідження в якому взяли участь 76 осіб з синдромом цервікалгії, які проходили фізичну терапію на базі центру здоров'я «Аюрведа 192», серед них було 38 жінок та 38 чоловіків. За результатами обстеження в двох досліджуваних групах були виявлені порушення на рівні структури, функції, діяльності та участі, які впливали на повсякденну та професійну активність пацієнтів з цервікалгіями. Під час проведеного аналізу анкет було встановлено, що більшість пацієнтів мали одноманітну сидячу статичну роботу та пов'язують своє захворювання саме з цим. Вперше даний синдром був виявлений у 46% пацієнтів. За результатами обстеження були обрані домени МКФ та сформовано набір категорій МКФ, що використовувався під час постановки реабілітаційного діагнозу. Застосування методологічних підходів МКФ дозволило провести всебічний аналіз наявних обмежень життєдіяльності хворих згідно з отриманих даних та порівняти при подальших обстеженнях під час впровадження авторської програми фізичної терапії.

Четвертий розділ містить детальну інформацію, щодо методичних принципів фізичної терапії, пацієнтоцентрований підхід до створення авторської програми різнонаправленої реабілітації, щодо відновлення стану здоров'я осіб з синдромом цервікалгії, обґрунтуванням застосованих у ній методів фізичної терапії: фізичних вправ, преформованих чинників (холодових та теплових компресів); кінезіологічного тейпування; інструментально-імобілізаційної техніки Малліган; стретчингу; постізометричної релаксації; лікувального масажу та міофасциального релізу. Авторська програма фізичної терапії для осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта розрахована на 21 день та складалася з 3 періодів: гострого, підгострого та довготривалого. Високоінформативною є ілюстрованість 4 розділу. Комплексний характер розробленої авторської програми фізичної терапії полягає у її науково та методично обґрунтованому впливі на фізичний, психічний та соціальний компонент здоров'я через комбінацію застосованих засобів; корекції показників, які характеризують зміни у всіх доменах МКФ, що визначає її новизну та практичну значимість.

У п'ятому розділі наведено інформацію, яка присвячена доцільності впровадження розробленої авторської програми. Продемонстровано, що за всіма досліджувальними показниками пацієнтами основної групи, які займалися за авторською програмою, характеризувались статистично значущим покращенням свого стану відносно первинного обстеження, а також показників

контрольної групи, яка займалась за програмою центру здоров'я «Аюрведа 192». Отже, за результатами отриманих досліджень в ході проведеної авторської програми фізичної терапії здобувач доходить висновку, що вона позитивно вплинула на функціональний, психічний, фізичний стан пацієнтів та якість їх життя, що відобразилось позитивними змінними характеристиками всіх доменів МКФ.

У шостому розділі охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження, узагальнено результати дослідницької роботи та представлено дані, які було отримано в результаті проведеного наукового дослідження: які підтверджують, що доповнюють наявні розробки і нові щодо досліджуваної проблематики. Висновки в цілому відповідають отриманим у ході дослідження результатам, відбивають новизну роботи та її практичну значимість.

Характеризуючи в цілому розділи власних досліджень, необхідно підкреслити, що Припутень А.М. провела багатогранні та об'ємні дослідження, які заслуговують на увагу як у науковому, так і в практичному плані. Кожний розділ завершується висновками, переліком публікацій автора, які відображають отримані результати.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у 12 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 одноосібний розділ у колективній монографії. Також результати дисертації були апробовані на 8 наукових фахових конференціях.

Публікації здобувачки не містять елементів плагіату та запозичень. В усіх наукових публікаціях дотримано принципи академічної доброчесності, всі запозичені результати авторів мають відповідні посилання.

Здобувачка приймала безпосередню участь у розробці методології, організації та проведенні досліджень, в проведенні теоретичних досліджень, в аналізі одержаних результатів та формуванні висновків.

Матеріали дисертаційної роботи були розглянуті міжфакультетською комісією з біоетики на засіданні від 20.02.2024 р., протокол №2. На основі розглянутих матеріалів Комісія підтвердила, що дане дослідження проведено з дотриманням принципів біоетики та може бути рекомендовано до подання до захисту з метою одержання наукового ступеня (Експертний висновок №3-2024).

Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Інформація подана в другому та третьому пунктах наукової новизни отриманих результатів дослідження частково повторюється та відображає

- близький за змістом матеріал, на нашу думку було б доречніше редагувати або об'єднати ці пункти.
2. У 4 розділі доцільним було б деталізувати протипоказання та обмеження до застосування активних засобів фізичної терапії, що зумовлені, зокрема, гострим періодом, а також такі, що могли б спричинити загострення.
3. Представлені результати формуючої частини експерименту, свідчать, що за опитувальником Бека на початку в ОГ показники були на рівні 9,7 балів в КГ 9,6 балів, що відповідає середньому рівню тривоги, однак після проведеної програми показник значно покращився та склав в ОГ 6,1 та в КГ 7,8 балів ($p < 0,01$). Хотілося б почути від здобувача за рахунок яких засобів запропонованої авторської програми фізичної терапії відбувалось покращення психоемоційного стану?
4. Наявні у тексті роботи пунктуаційні та орфографічні помилки.
- Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Припутень Анжели Миколаївни на тему «Розробка та оцінка ефективності програми фізичної терапії осіб працездатного віку з цервікалгією шийного відділу хребта» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для 22 – Охорона здоров'я. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Припутень Анжела Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Офіційний опонент:

доцент кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородського національного університету»
к.фіз.вих., доцент

Мар'яна САБАДОШ

« 12 » 08 2024 року

